

Més enllà de les fronteres, saben de l'andorranitat?

Teresa Colom i Pich

Andorranitat: Qualitat, fet, d'ésser andorrà. Caràcter o esperit propi dels andorrans.

El títol proposat per a aquesta petita intervenció és *Més enllà de les fronteres, saben de l'andorranitat?* Però quin interès pot tenir la percepció externa que hi puguí haver? És clar que hi hagi o no percepció des de fora d'una identitat pròpia dels andorrans no vol dir que aquesta identitat existeixi més o menys. Però he escollit aquest títol, entre altres coses, perquè la percepció externa d'andorranitat o la manca d'aquesta percepció ens pot donar una perspectiva que pot tenir la seva utilitat en l'àmbit intern. És un element més que ens pot donar pistes sobre quins factors poden afeblir o reforçar aquesta identitat, sobre si s'està perdent alguna cosa pel camí.

I em faig la pregunta, des de fora com se'ns percep? Es percep algun tipus d'andorranitat? Evidentment, intentaré donar-hi resposta a partir de la meves impressions. I la meua impressió és que hi ha poca percepció d'andorranitat. Es coneix Andorra, i em refereixo sobretot als nostres veïns, però més que la percepció d'una identitat és té la percepció d'unes fronteres, una diferència de preu en alguns productes, bancs, un bon paisatge de muntanya, pistes d'esquí, Caldea i botigues. Vull dir que hi ha percepció d'un territori amb unes característiques geogràfiques i d'activitat econòmica concretes, però potser poca percepció d'un esperit propi dels andorrans.

Sembla que s'hagi transmès més una idea, per dir-ho d'alguna manera, de negoci que no pas de país.

D'on ve aquesta percepció? Del desconeixement o té una causa? Quan els visitants són a Andorra els ajudem a crear-se una idea d'identitat andorrana?

Dins d'un mateix territori, com pot ser Catalunya, podem percebre matisos d'iden-

titats diferents per a zones diferents. Per exemple, quan parlem d'un poble de platja, un poble de pescadors, segurament, encara que el situem però no el coneguem bé, ens farem una idea de com pot ser la gent d'aquell lloc (com el mar, la platja, la pesca, o l'atmosfera que s'hi respira als hiverns pot tenir a veure amb la manera de ser de la seva gent). I segurament percebrem esperits diferents entre aquests habitants del poble pescador i els d'un poble del Pirineu. Però això sembla que no ens serveix massa per a Andorra, i és així perquè Andorra no és un poblet de muntanya, és un lloc amb una estructura més complexa, un lloc on es respira una activitat important, i on, a la pràctica, el visitant pot arribar a estar poc en contacte amb elements que li puguin transmetre una idea de país, i la llengua, per desgràcia, pot ser un d'aquests elements.

Que Andorra sigui indestruïble de la seva activitat econòmica ja està bé, però si penses com un supermercat, la gent veurà empleats d'un supermercat; i si penses com un país, la gent veurà habitants del país, gent del país, i potser aquesta és la pista que ens pot servir a nosaltres. Potser, en la percepció externa de l'andorranitat podem trobar senyals sobre quins punts cal reforçar, reconduir, sobre quines maneres de créixer, o créixer en quines magnituds o, fins i tot, quins criteris estètics, etcètera poden ser o no adequats per al país. I qualsevol factor que neutralitzi la identitat del país diríem que no és gaire positiu.

Abans preguntava si una de les causes de la poca percepció d'andorranitat pot ser simplement el desconeixement que es pot tenir d'Andorra. La gent molt propera geogràficament a Andorra sí que és conscient d'una identitat pròpia dels andorrans, cosa que és normal, perquè és gent que ha estat des de fa anys en contacte amb Andorra, i no hi veu tan sols les botigues, sinó que hi veu la seva història, les seves muntanyes i els seus ramats, les velles carreteres, la seva gent, que en molts casos són parents o amics, i moltes anècdotes de la seva vida tenen a veure amb Andorra. No veuen simplement el país, sinó que veuen el país amb la seva gent. Però potser aquesta idea més o menys definida que tenen de l'andorranitat es va gestar en temps passats, potser qui més té percepció d'andorranitat és qui va estar en contacte amb l'Andorra d'abans, cosa que pot indicar que s'està perdent alguna cosa pel camí, que hi ha elements de la identitat que s'estan erosionant.

A part d'aquesta gent propera geogràficament i històricament a Andorra, hi ha els que, sense ser-ne tan propers, són turistes que busquen en el país elements lligats a la seva essència, com ara la muntanya, l'aigua, la tranquil·litat..., i crec que aquest tipus de turisme també pot ser més o menys proper a l'esperit propi dels andorrans, tot i que segurament més que l'esperit de la gent percep un esperit de país. Això ens diu que el desconeixement pot ser una causa de la poca percepció d'andorranitat, però també ens apunta quins són els elements que fan ser més conscients de l'existència d'una identitat pròpia i per tant punts que cal reforçar. Punts que, de totes maneres, tots sabem, com ara el paisatge o la llengua.

Fins ara m'he servit del títol, Més enllà de les fronteres, saben de l'andorranitat?, per parlar de com la percepció externa de l'existència d'una identitat pròpia dels andorrans pot ser un element que ens pot ajudar a detectar o a reflexionar sobre quins factors poden afeblir aquesta identitat o la poden reforçar.

Deia abans que segons la meua impressió hi ha poca percepció d'andorranitat. Un dels móns amb el qual he estat més en contacte és el literari, i més aviat m'ha confirmat que no pas desmentit aquesta impressió. Malgrat ser el món de les lletres, teòricament, sensible als matisos que es poden derivar del fet de ser d'un lloc o d'un altre, d'escriure impregnada d'un paisatge o d'un altre, sembla que aquella idea que abans comentàvem d'Andorra i que li ve a molta gent al cap quan la mencionen, una idea més lligada a l'activitat econòmica del país que a la seva identitat, també s'estén a aquest sector. I més que trobar-ho com un tret diferencial i potser interessant, a vegades he cregut que fins i tot ha suposat que se't consideri amb certa reserva. Perquè si no han sentit a parlar de tu i al damunt ets d'Andorra... Com si fos una identitat artificial. Com sempre, no es pot generalitzar, i com també dèiem, depèn si qui tens al davant és més o menys proper a Andorra. També, segurament, la centralització (i ara parlo en termes de territori lingüístic) ho explica en part; tot el que no passa a Barcelona sovint sembla que no existeix o és poc important.

Si hagués, doncs, de concloure d'alguna manera aquest punt, diria que crec que la poca percepció d'andorranitat que hi pugui haver en els cercles artístics es deriva de la poca percepció d'andorranitat que hi pot haver en general.

I queda clar que, al final, l'artista no parla amb la seva presentació sinó amb la seva obra. Així que quan entres en aquest món que no et coneix de res i aconseguixes que, a poc a poc, se't tingui en compte, passen de mirar-te amb reserva a mirar-te com a una poeta, i aleshores s'interessen pel contingut i el to dels teus versos, i aleshores sí que estimen rellevant que duguïs a dins el fred dels llargs hiverns de les muntanyes.

I amb això també vull dir que les coses no es poden forçar, i que les impressions que es tenen de l'esperit d'un indret no vénen de la mà d'una campanya publicitària, sinó del fet que aquest esperit existeixi i sigui palpable. I qui diu esperit, diu cultura, que s'ha de fomentar amb el suport social i polític. La creació artística s'ha de fomentar, però s'ha de fer sempre amb uns criteris de qualitat. Tampoc no és qüestió de crear una massa artística artificial que no tingui qualitat al darrere. Seria contraproduent.

Així que si per una banda deia que la percepció externa d'andorranitat ens pot donar senyals sobre quins punts cal reforçar, per una altra destaco, com no es pot fer d'una altra manera, la importància de la cultura. Poder creuar les fronteres pot ser necessari per al creixement dels artistes, i és un bon senyal de la qualitat artística del país, però cal que aquesta creació arrel·li i tingui el suport intern.

I per acabar volia insistir en el tema de la llengua. Si parlem d'identitat no podem

no parlar de llengua. I que uns quants parlem normalment català o que sigui la llengua oficial podrà dur el català a l'ONU, però no assegurarà que el català sigui realment la llengua d'Andorra. I sabem què suposa la llengua per la identitat d'un país. Una llengua que continuï conservant les seves paraules, les seves expressions; el contingut que fa que arrossegui amb ella un tipus de vida, un entorn, una manera de fer, de sentir, d'expressar-se.

Teresa Colom i Pich,
poetessa i economista